

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség köziratok visszaadására
vagy megőrzésére nem vállalkozik.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 20.

Népjóléti intézkedések.

(P.) Az idén — háia a módosított házszabályoknak — nem terjengős, de annál tartalmasabb a költségvetési vita. Tartalmas és értékes különösen azok szemében, akik itt keresik a kormányzati politika szellemét és irányát; mert itt a számokban a tettek beszélnek, s minden Demosthenesnél szebben beszél a tett.

Mi ezuttal a kormányzati politikának csak egyik ágát, a népjóléti intézkedéseket akarjuk vizsgálat tárgyává tenni; s mindjárt örömmel konstatáljuk, hogy a kormány ezen a téren alkotásokban, eredményekben és tervekben annyit produkált, hogy az a legmesszebb menő várakozásokat is tulszárnyalta.

Látjuk, hogy a két év előtt megkezdett munka tervszerűleg indult és folytatásában is szerves egészet képez. Éppen azért össze kell kapcsolni az eddig történeteket a további akciókkal, hogy az egész működés hü képben álljon előttünk.

Anyagi téren a következő népjóléti intézkedéseket állapíthatjuk meg:

A különböző fizetés-emelések és a

vasuti munkások sorsának javítása, a melyek együttvéve megközelítik az évi 50 millió korona dotáció-emelkedést. A munkásbiztosítás, amellyel megelőztük a kulturállamokat s a melyet a művelt világ követendő példa gyanánt tekint. Az adóreform, amely behozza adórendszerünkbe a létminimum és a progresszivitás elvét s megszünteti a legégetőbb sérelmeket. Az iparfejlesztési akció, amely egyformán kiterjed a nagyipar és a kisipar istápolására. A magyar iparnak a közszállításokban való részesítése 150 millió korona értékű megrendeléssel mozdítja elő iparosaink keresetét. A telepítési és parcellázási akció, amely az erről szóló új törvényjavaslat szerint, tekintettel van a bérletszövetkezetek alakítására és a járadékirtokok rendszerére. A telepések részére olcsó hitel biztosítása s általában az agrár hitelügy rendezése. A kisemberek védelmére irányuló igazságügyi reformok. A szövetkezeti ügynek az eddiginél hathatósabb támogatása. A munkásházak építésének fokozatosabb mértékben való folytatása. A több száz millióra rugó beruházások, melyek nemcsak munkát biztosítanak a munkásoknak, hanem állandóan is emelik a közjólétet.

A szellemi javak előmozdítását szolgálják a következő intézkedések:

Az iparoktatási tanfolyamok szaporítása. Új ipariskolák, s vidéken két technológiai iparművészeti múzeum létesítése. A gazdasági ismétlő iskolák új alapon és oly módon való szervezése, hogy ezek az iskolák az életet szolgálják és a gyakorlati életnek neveljenek hasznos polgárokat. Ezzel kapcsolatban a tanítóképzők oly irányban való reformálása, hogy a tanítóképzés megfeleljen gazdasági és szociális tartalommal, s a tanítók jobban betölthessék népnevelői nagy hivatásukat. A népiskolai oktatás ingyenessé tétele, hogy az iskola mindenki számára hozzáférhető legyen; ami évenként 3 millióval szaporítja az állam kiadásait, de szervesen beleillik annak a kormánynak a kormányzati rendszerébe, amely két év alatt 50 millióról 81 millióra emelte a népnevelési és közoktatási kiadásokat, mert azt vallja, hogy a leghasznosabb befektetések közé tartozik az, amit népünk kulturájának fejlesztésére, s szellemi színvonalának emelésére fordítunk.

Mint a szociálpolitikának fontos kiegészítő részét, föl kell még említeni azokat a programszerű kijelentéseket, melyeket a belügyminiszter a gyülekezési és egyesülési jogról s az egyéni és közszabadság megvédelmezéséről a parlament színe előtt tett; midőn hangoztatta,

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

A bolond.

Irta: Emile Bergerat.

Loys Egarot hamis bukás miatt vád alá került. Egész tömeg ember követelte, hogy súlyos büntetést szabjanak rá s példát adjanak a világnak, hogy kell másoknak keserves keserményét kicsalni és megduplázás helyett elveszíteni.

A tárgyaláson Thomes Mévére elnökölt. Modern bíró lévén, teljes nyugalommal hallgatta a híres védőügyvéd, Paul Archet beszédét, amely finom boncolás alá vette a nagy krachok természetrajzát és arra a következtetésre ért, hogy a vétkes bukásokban mindenki vétkes, csak a »bűnös« nem.

Az elnök megadta a szót a vádlottnak. Ez szomorú, becsületes arccal állott fel.

— Mit mondjak . . . — kezdte. — Én soha a lábamat sem tettem be a börzére, én még a négy alapművelettel sem vagyok eléggé tisztában, hát hogy jártam volna én ilyen ravasz, tekervényes utakon.

— Hát akkor, hogy jutott magához az a sok pénz.

— Ideadták. Az a hír terjedt el rólam, hogy az én kezemben megszázorozódik a tö-

ke. Hát olyan könyörögve adták nekem az emberek a pénzüket, hogy halálos sértés lett volna, ha el nem fogadom.

És visszalépett a csendörök közé, akik közül kliense volt az egyik.

A börtönben is megmaradt emellett, az összes tárgyalásokon sem változott meg a nézete helyzetéről. Szóval elítélték három esztendőre.

Mikor a feleségétől elbucsuzott, sirt a jóember és vallásos hittel vigasztalta, lesz még boldogabb idő is . . . Bátorság, kitartás, kedvesem! . . .

Loys Egarot szépen kitöltötte az esztendeit s épen jókor tért haza. Öreg néje, aki második anyja volt, amint bekopogtatott hozzá, a halálos ágyon fekvő és ráhagyta egész vagyónát. Egyben kijelentette, hogy szereti őt, bizik benne és tudja, hogy méltatlanul kellett elszenvédenie az rosszát.

Az ujonnan szerzett tőkével ment haza elhagyott családjához, ahol természetesen szívesebben is fogadta hü neje, mintha közben utba nem ejti a nénikét.

Az emberek rögtön kimondák róla, hogy szerencsés ember, hallatlan szerencsés, akinek áldás van minden léptén, mert hiszen, ő egek, volt-e már valaha ember, aki a börtönből szabadulva, rögtön megkapja a legfinomabb vigasztalást bajaiért s egyuttal a legjobb port,

amivel be lehet hinteni a világ szemét, az aranyat.

És aztán kezdődött a régi élet. Loys Egarot nem birt eleget tiltakozni a jóakarók ellen. Hordták neki a pénzt, kínálták a vállalatokat és kérték a közreműködését mindenféle üzletben. A derék ember szívszorongva köszönt, ha találkozott M. Mérérel, a bírónak s elgondolta, hogy nem tudja, mikor kerül ismét az asztala elé.

De az évek teltek és Egarot csak nem került az igazság csarnokába, sőt most makacsul kitartott mellette a szerencse, s már olyan tekintélyes összeg felett rendelkezett, hogy arra gondolhatott, — hogy kifizeti azt a sok adósságot, amely a régi bukása óta terhelte a lelkét.

Ekkor történt, hogy egy nagy titoknak jött a nyomára.

A lánya szerelmes volt egy fiatal emberbe. Így is szerencsés volt Egarot, mert hisz ennek a szerelemnek az volt a következménye, hogy az ifju megkérte a lánya kezét!

Jean Mévére volt, a bíró fia. Azé a bíróé, aki elítélte őt. Derék intelligens, tevékeny, nagyra hivatott fiatal ember.

Loys Egarot szorongva várta az apa nézetét a dolgról. Természetesen a kellő formázások mellett megörömt a találkozás közöttük.

Valódi Panama-kalap 6 korona PFAFF-nál.

hogy a gyülekezési és egyesülési jog szabályozásáról törvényben fog gondoskodni és hogy a munkásosztály szervezkedési szabadságát teljes mértékben respektálja ugyan, de viszont megengedhetnek tartja, hogy a szabadsággal annyira visszaéljenek, hogy a munkás szakszervezetek diktálhassák a munkaszerződéseket, bojkottálhassák a munkásokat, akadályozhassák a munka szabadságát, s a munkásoktól, jogtalan pártadók címen, elzsarolhassák verejtékes keresményeiket.

Látnivaló tehát, hogy a kormány szociális tevékenységének minden ágában, alkotásainak és terveinek részleteiben és egészében egyfelől felölelte a népjóléti intézkedéseknek olyan komplexumát, amire csak a lelkiismeretes gondosság és az összeműködést harmonikus egészbe foglaló nagy koncepció képes, másfelől azonban nem engedi meg, hogy a népjólét jelszava alatt anarchikus és népfosztogató törekvések érvényesüljenek.

Ezt a programot csak azok kifogásolják, akik nem a népért, hanem a népből akarnak élni.

Közös minisztertanács. Bécsből táviratozzák nekünk: A közös miniszteri értekezlet, amelyen folytatták az 1909. évi költségvetés megállapítására vonatkozó tárgyalásokat, délelőtt 10 órakor kezdődött a külügyminisztériumban. Az értekezleten résztvettek báró Aehrenthal közös külügyminiszter, Schönai tábornagy közös hadügyminiszter, Burián István báró közös pénzügyminiszter, Montecuccoli gróf tengerészeti parancsnok, Wekerle Sándor és báró Beck miniszterelnökök, továbbá lovag Korytowski osztrák pénzügyminiszter és Popovics Sándor, a magyar pénzügyminisztérium államtitkára. A közös miniszteri értekezlet déli

— Milyen boldog vagyok, — szólt a bíró igen udvariasan, — hogy így találkozhatunk viszont. A fiam, az igazán szerencsés fickó.

— Igen, — mosolygott Loys — igen, mert szereti a leányom.

— De nemcsak azért, — azt hiszem — folytatta a bíró. — Egarot kisasszonynak fejlődési hozománya van.

— Egy sousja sincs uram. Igaz, szép vagyon van most a nevemen, de én annak csak letéteményese vagyok. Minden a hitelezőimé s ami marad, a feleségemé.

A modern Augiás elsápadt.

— Mit, ön jóvá akarja tenni a hibáját?

— Igen, bíró ur.

— De hisz ön bolond.

— Miért?

— Mondom, hogy ön bolond.

S történt, hogy az esküvő napján a »becstelen spekuláns« a nyilvános itélettel megbélyegzett embert szeliden betaszították egy automobillba két szeretetreméltó speciálista közé s elszállították egy úgynevezett gyógyintézetbe, ahol ő meg fog halni.

Szegény Loys Egarot, csakugyan nem tudott számolni.

fél 1 órakor véget ért. A miniszterek az összevitás pontokra nézve megállapodásra jutottak, csupán a delegáció ülésének időpontját illetőleg nem történt elhatározás. Wekerle Sándor miniszterelnök ma este visszautazott Budapestre.

Andrássy a választójogról. Andrássy Gyula gróf — mint értesülünk — a képviselőház szombati ülésén válaszolni fog Mezőfi Vilmosnak az általános választói jog dolgában hozzáfűzött interpellációira s bejelenti, hogy mikor terjeszti be a javaslatot. Ez a tegnapi bécsi ut egyik eredménye.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 21.

Elnök: *Fusth* Gyula.

A mai ülés tíz órakor kezdődik. Folytatják a közoktatásügyi költségvetés tárgyalását.

Kovács Ernő: Az egyetemek tételénél kifogásolja, hogy nálunk a nemzetközi jogot nem tanítják elég intenzíven. Ezen olyképp óhajt segíteni, hogy a nemzetközi jogot szigorlati tárgygyá kívánja tenni. A jogbölcseletet azonban eltörlelnének véli. A tételt elfogadja.

Nagy György: A doktori értekezéseket el kell törölni, mert ez az intézmény ugyanis elavult, mivel a hallgatók az értekezéseket nem maguk készítik. Erre a célra má már értekezést készítő irodák működnek. Az egyetemi tandijmentességet méltányosabb alapon kell megadni. A szegény hallgatóknak minden korlátozás nélkül megkivánja adni a tandijmentességet. A beiratkozási termfűsok be nem tartását nem szabadna az egyetemen olyan szigorúan venni.

Sághy Gyula előadó rövid felszólalása után

Apponyi közoktatásügyi miniszter *Kovács* Ernőnek kijelenti, hogy az egyetemi tanrend megállapításába a tanszabadság megőrzése szempontjából nem kíván beavatkozni.

Nagy Györgynek kijelenti, hogy a beiratkozási terminus szigorú megtartásához már csak azért is ragaszkodik, mert hozzá akarja szoktatni az ifjúságot a fegyelemhez. (Helyeslés.) A tandijmentességet minden szorgalmas szegény hallgató megkaphatja, csak hogy olyanok is beiratkoznak, akiknek semmi tehetségük sincs a tudományos pályákra. Beteges hiúságból a ház-mester azt akarja, hogy flábol nagyságos ur legyen. Ezt meg kell akadályozni. Csakis a kiválóknak legyen nyitva a tudományos pálya. (Helyeslés) Kéri a tétel elfogadását.

A tételt elfogadják.

Bozóky Arpád a jogakadémiai tanárok azon tagjai számára is kéri a fizetéspótlékot, akik eddig még nem szerezték meg a magántanári képesítést.

A tételt változatlanul fogadják el.

Vizy Ferenc: A gimnáziumok létjogosultsága ma már megszűnt, mert nem nevelnek az

életnek. A klasszikus nyelvek helyett a modern nyelveket kell tanítani. A társadalom egy része a tanárokat konzervatív embereknek tartja.

Kiáltások: Honnan veszi ezt?

Vizy Ferenc: A Népszavából. (Derűtség.)

Kiáltások: Hát a Népszava a társadalom?

Vizy Ferenc: Csak azt akartam mondani, hogy ilyen nézet is van. Ezután röviden befejezi beszédét. A tételt elfogadja.

Bozóky Arpád: Vizyvel szemben védelmébe veszi a tanári kart. Helyesnek tartaná, ha a középiskolákban egy nemzetiségi nyelvet is tanítanak.

Vizy Ferenc: *Bozóky* Arpádnak akar válaszolni.

Elnök: Egy második beszédet már nem lehet tartani.

Buza Barna: A középiskoláknak a gazdasági szempontokra is tekintettel kellene lenni. A gazdasági kérdésekről kezd beszélni.

Elnök: Ezt nem engedem meg.

Buza Barna: Csak ezzel vezetem be amit mondani akarok. Ezután folytatja és rámutat arra, hogy mekkora veszedelem rejlik a szellemi proletáriátus elszaporodásában. Praktikus intézkedéseket vár a miniszter, abban az irányban, hogy a magyar középosztály az ipari és kereskedői pályákhoz hozzá szokjék.

Hock János: Az előbbi szőlők úgy tüntették fel a gimnáziumot, mintha az nem képezne az életnek. Sajnos, ami gimnáziumunk tényleg nem dolgoznak az élet számára. De ugyanez a hibája a reáliskolának is. Ezen iskolák egyike sem szakiskola. Nincs is rá szükség. A középiskoláknak az a feladatuk, hogy általános műveltséget adjanak gazdasági oktatás nálunk mindaddig vergődni fognak, amíg nincs nekünk kifejtett önálló gazdasági életünk. (Ugy van.) Rámutat arra a veszedelemre, amelyet a csonka 4—6 osztályu gimnáziumok okoznak. Az innen kikerült félművelt emberek állanak a demagógia élére, a növelés terén is súlyos következményei vannak a helytelen nevelésnek.

A tételt elfogadja.

Elnök: öt perc szünetet ad.

Apponyi a jogakadémiák és gimnáziumokról.

Apponyi Albert: Felel a felhozott ellenvételekre. Tudja és méltányolja a fizetésjavításra vonatkozó kívánásokat. Eddig 42 milliót adtunk a fizetésjavításokra. *Vizy* Ferencnek kijelenti, hogy a Népszava nem az az organum, amely a magyar nemzeti közszellemet kitejezné. (Ugy van.) Óráló a miniszterről a legképtelenebb dolgokat terjeszti ez a lap. A nemzetiségi ifjúságot nem lehet kényszerrel magyar középiskolákba vinni. Ilyet csak Oroszországban lehet kivánni. Vannak erre humánusabb eszközeink is. A jogakadémiai tanárok fizetéséről kijelenti, hogy a méltányos igények kifognak elégítettetni. A gimnáziumokról már annak előtte is az volt a telfogása, hogy azok lehetőleg reáliskolákkal egészítsék ki. Igaza *Hock* Jánosnak, hogy először a gazdasági kereteknek kell megváltozniok s aztán jön ugyszólván egy lóhosznyi távolságban az ipari és

Aki olcsó és elegáns ruhát akar viselni az keresse fel

GELBERT MÓR uriszabó szalonját

Kapucinus-utca 5. szám. I. emelet. Justh-palota.

Hol megérkeztek készpénzzel vásárolt angol és hazai divatkelmék, melyekből mivel olcsón sikerült bevásárolnom már 22 forinttól kezdve készítek elsőrendű ruhákat mérték szerint, elsőrendű kivitelben. A n. é. közönség b. párfogását kérve vagyok kiváló tisztelettel

Divatos munka. Elsőrendű szabás. Vidéki meghívásra szívesen jövök.

Gelbert Mór uriszabó.

kereskedelmi osztály megerősítése. (Tetszés.) De már jótékonyan változnak a gazdasági ke-
retek s most mi rajtunk a munka sora, hogy
az ifjúságot ilyen irányba neveljük. (Helyeslés.)
A mi állapotunknak sajnos az az oka, hogy
nálunk csak negyven év óta lehet céltudatos
gazdasági politikáról szó. Ez az oka annak
hogy nálunk olyan nagy az animozitás a gaz-
dasági pályák iránt. A kormány és az én cé-
lom az, hogy a modern magyar társadalmat
megcsinálják. Az én feladatomban becsülettel
töltöm be, erről legyenek meggyőződve. Kéri
a tétel elfogadását. (Eljenzés.)

A Ház a tételt változatlanul elfogadta.

Bozóky Ardád az internátusok szaporítását
sürgeti.

Vizy Ferenc a felsőbb leányiskolák egysé-
ges szervezését kívánja.

Bernát Béla a népiskolák tételénél szólal fel.

Bozóky Arpád a köteles állami ingyenes
népoktatásról szól.

Elmök az ülést két órákor félbeszakítja.

Délután.

Négy órákor Návay alelnök nyitja meg az
ülést.

Bozóky folytatja beszédét. A különböző is-
kolák egyöntetű vezetését és államosítását sür-
geti. Ezekre javaslatot nyújt be.

Apponyi Albert állandóan emelni fogja a
tanítók létszámát. A népoktatást törvényhozási-
lag teszi kötelezővé Bozóky Arpád javaslatára
kijelenti, hogy az csak taktika. Ezt be is bizo-
nyítja azzal, hogy a múlt évben épen a mos-
tani javaslattal ellenkező javaslatot nyújtott be.
A közoktatásügyet az államosítással monopoli-
zálni nem engedi.

A Ház a tételt változatlanul fogadja el.

A nemzetiségi népiskolák tételénél Sü-
meghy Vilmos a csikmegyei román tanítók
üzelmére hívja fel a miniszter figyelmét.

Apponyi kijelenti, hogy már gondosko-
dott a megtorló intézkedésekről.

Heimod István a székelyiskolák tételénél,
Vizy Ferenc a polgáriiskolák tételénél szólal-
nak fel.

Apponyi válasza után a Ház a tételeket
változatlanul elfogadja.

Az Operaház tételénél Bedőházy János a
személyzet fizetésemelését sürgeti.

A Nemzetiszínház tételénél Rátkay László
kéri, hogy a kormány tegye alapos megfonto-
lás tárgyává az ujjáépítést.

Apponyi kijelenti, hogy mindkét dologban
tett intézkedéseket.

A Nemzeti-muzeum tételénél Nagy Ferenc
a mostani épület kibővítését javasolja, Ugron
Gábor a Gellért-hegyet kívánja az új Nemzeti-
muzeum céljaira felhasználni.

A Ház a tételt változatlanul elfogadta.

Az egyházi segélyezések tételénél Pa-
taky László Nagy Dezső azért szólalnak fel
mert az unitárius vallás egyház segélyezése
nincs felvéve. Apponyi kijelenti, hogy ez azért
történt, mert a szükséges összegről szóló ki-
mutatást későn küldték fel.

Ezután a többi tételt minden vita nélkül
egyhangúlag elfogadta a Ház, Apponyit hossza-

san éljenzék a költségvetés megszavazása
után.

Az ülés 8 órákor véget ért.

A magyar színészet védelmére.

— A belügyminiszter leirata. —

A legutóbbi szinügyi bizottsági ülésen erő-
sen támadták a főkapitányt, mert egy fővárosi
Cabaretnek nem adott játsszási engedélyt s
erősen hangoztatták, hogy a közönségnek szük-
sége van a színházon kívül mindenféle más
szórakozásra s a színházat nemcsak nem kell,
de nem is érdemes ezekkel szemben védeni,
istápolni.

Erre erősen ráczáfolt most a belügymi-
niszter leirata, amely szerint csak akként haj-
landó a nyilvános mulatságokról szóló szabály-
rendeletet végrehajtani, ha a szinidény alatt
cirkusz, orfeum s ehhez hasonló más dolgok
engedélyezését kerekén kizárja a szabályren-
delet.

Az bizonyos, hogy a miniszter ezen leirata
ellen erősen ki fog rontani a magánérdek, mert
egy helyek csak az orfeum előadásokból ki-
kerekedő mulatozások révén tarthatják fenn
magukat, azonban a tanácsnak és a törvényha-
tóság többségének feladata lesz, hogy a ma-
gánérdekkel szemben megvédje a nagyváradi
színészet érdekeit. Eppen a színház ilyen vé-
delme után lesz megkövetelhető a mindenkori
direktortól, hogy a Van-e elvámolni valójához
hasonló darabok ne kerüljenek a nagyváradi
szinpadra.

A miniszter leirata a következő:

1906. évi január 13. kelt felterjesztésére
értesitem a város közönségét, hogy a nyilvános
mulatságok, előadások, valamint látványosságok
engedélyezése és rendezése tárgyában 1905. évi
november 9-én és folytatva tartott rendes tör-
vényhatósági bizottsági ülésben alkotott törvény-
hatósági szabályrendeletet ezuttal sem találtam
megerősíthetőnek.

Mert — amint azt már hivatali elődöm az
51375—10b sz. a. kelt rendeletével a város
közönségével közölte — a szabályrendeletnek
3. §-ában foglalt az a rendelkezés, hogy a szini
idény kezdete előtt 14 nappal és annak tartama
alatt műlovarda és orfeum-előadás a főkapitány
által engedélyezhető, ellentétben áll a 33915—
884. sz. alatt kiadott és 108805—901. sz. a.
megújított itteni körrendelettel, amelyekben a
vidéki magyar színészet támogatása érdekében
a törvényhatóságok utasítottak, hogy oly helye-
ken, ahol magyar szinársulat működik, arra az
időre se más szinársulat, sem pedig daltársu-
lat, lovarda, vagy egyéb mutatványosoknak en-
gedélyt ne adjanak.

De megtagadandó volt a szóban forgó sza-
bályrendeletől a jóváhagyás, mert a törvény-
hatósági bizottság véghatározatában, illetve a
tanács felterjesztésében indokokkal szemben,
a szinigazgatók részéről hozzám tett panaszok-
ból azt a meggyőződést szereztem, hogy a
sziniévad idejében rendezett műlovarda, orfeum
stb. mutatványok a színház, illetőleg a szinigaz-
gató érdekeit sértik és hogy ezeknek jelen
tékeny károkat okoznak. Ennélfogva a sza-
bályrendelet csak a kifogásolt rendelkezés el-
hagyása, illetőleg a 3 §-nak az alábbi szó-
veggel való helyettesítése esetén számíthat meg-
erősítésre:

3. §. Szinidény kezdete előtt 14 nappal

és annak tartama alatt, jótékony célú mű-
kedvelői előadások kivételével, más rendes
szinársulat, valamint műlovarda és orfeum elő-
adás nem engedélyezhető.

UJDONSÁGOK.

* **A fürdői villamosvasut ügye.** A
két fürdőbe építendő villamosvasut ügye je-
lenleg abba a stádiumba jutott, hogy rövid
időn belül megindulhasson az üzem. Tegnap
a villany rendeléssel foglalkoztak a városnál,
amikor is minden olyan szerződés szerint jut
a fürdővasutak bérletébe, mint a városi vasut-
nak van jelenleg. A fürdővasutak ajánlatát ille-
tőleg a villanybérleti szerződést egy pont, az
átruházási pont módosítása végett a jogügyi
bizottságnak adják ki. Ezzel a vasut minden
ügye rendezve van. Ma már a részvényeket is
kibocsátották s azokra jegyzéseket a pénzté-
zetek is elfogadnak.

* **Az ideai hadgyakorlatok.** Az egyes
csapatteknél már javában készülnek az ideai
hadgyakorlatokra, melyek a 7. hadtesthez tar-
tozó ezredeknél augusztus 14-én kezdődnek.
Ekkor fognak elindulni a nagyváradi ezredek
is, még pedig Nagybecskerek felé, ahol a gya-
korlatot vezető tábornoknak és törzskarának a
főhadi szállása lesz. A lefuvás szeptember 14-én
fog megtörténni.

* **Uj lövölde.** A nagyváradi latin szertar-
tású püspöki káptalan és a hadkezelőség között
a napokban tárgyalás folyt egy új katonai lö-
völde céljaira szükséges földterület kibérlése
érdekében. A tárgyalás eredménye az, hogy a
hadvezetőség a káptalantól bérbeveszi a Kardó
és Kiskér közti mezőségeket s azon építi fel a
lövöldét, melyet csupán harcászati célokra fog-
nak használni. A felek már meg is kötötték a
szerződést, mely husz évre szól, a fölmondás
joga azonban mindkét részről biztosítva van.
Miután a harcászati gyakorlatok az évi nyári
hóban s akkor is csak 40—50 napon át tar-
tatnak meg, így a földterület használati joga
továbbra is a káptalané marad. A szerződés jó-
váhagyás után lép életbe.

* **Ritka doktorrá avatás** lesz szomba-
ton a kolozsvári Ferencz József egyetemen,
hol dr. Géczy Imrét, a váradai jogász ifjúság-
nak volt elnökét — Géczy Lajos nyug. püs-
pökségi főtiszt fiát — a természet tudományi
tárgyakból tett szigorlatok alapján summa cum
laude avatják a filozofia doctorává. Kiváló
szorgalomra és ambícióra vall, hogy a jogból
nyert doctoratus után valaki a filozofióból is
megszerezze a legmagasabb képesítést. A tu-
dományos körökben és feltűnést keltő avatási
ünnepre többen átmennek Kolozsvárra dr. Géczy
Imre ismerősei közül.

* **Lázító munkások Felsődornán.**
Mígirtuk annak idején, hogy a felsődornai asz-
talt-gyár munkásai közül mintegy százan meg-
tagadták a munkát és a vezetőség ellen lá-
zongni kezdtek. Híradásunk alapján mint tudó-
sitónk írja, a csendőrség megindította a vizs-
gálatot, melynek eredménye a következő: Má-

Értesitem a n. é. közönséget, valamint igen tisztelt megrendelőimet, hogy a

tavaszi- és nyári idényre

angol skót és belföldi szövetkülönlegességeim megérkeztek.

Fischer Márton uri divat szabó

KERT-UTCA 1. SZÁM. (Szent László-tér sarok.)

Pontos kiszolgálás.

Modern szabás.

jus hó 12-én a telepen 120 munkás állott sátrájába. A sátrák oka a telepen eddig szokásban lévő biztosítéki díj levonása volt. A telepen ugyanis a munkásoktól minden fizetés alkalmával 5 százalékot vonnak le biztosíték gyanánt. A levont összeget minden év november havában az alkalmazásban álló munkások között szokták kiosztani. A munkások 12-én követelték, hogy a levont összegeket ne novemberben, hanem már most osszák szét a munkások között. A vezetőség nem teljesítette a kérelmet s e miatt tagadták meg a munkába állást. A helyszínen megjelent csendőrök a sátrajkólók vezetői közül hatot letartóztattak s a telepről eltoloncolták. A csendőrség részéről a vizsgálatot Bereczky Sándor őrmester vezette, aki a bujtogatókat jelentése kapcsán a margitai főszolgabírónak adta át. A főszolgabíró a bujtogatókat példás módon büntette meg. Így Hebríán Illést 15 napi elzárásra és 100 korona pénzbüntetésre, Saffian Lajost, Jász Györgyöt és Csizmár Andrászt 5—5 napi elzárásra és 50 korona pénzbüntetésre, Fülöp Sándort és Szilágyi Györgyöt 5—5 napi elzárásra ítélte. A mióta a látítók elhagyták a telepet, azóta nyugodt a hangulat.

* **Nagy idők tanuja.** A régi iparos világ egyik kiérdemelt tisztas alakja hunyt el tegnap városunkban: az öreg *Avray Mihály*. A becsületes jellemű, kedves öreg, igazi típusa volt a régi magyar iparosnak. Még a céh világban nevelkedett és keresett, jó módu iparos volt, ki közcélokra is szívesen áldozott és tevékeny szerepet vitt Váralja társadalmi mozgalmában. Részt vett 1848-ban a nemzet nagy harcában mint biharmegyei nemzetőr és hazafiasságáért az elnyomatás korszakában szenvednie kellett. A derék patriarcha temetésén sokan vettek részt s *Imrik Sándor* plebános beszéltelése után az olasz r. kath. temetőben helyezték örök pihenőre.

* **Egy község a jegyzője ellen.** Megírtuk annak idején, hogy az illyei lakosok közül mintegy negyvenen kérvényt adtak be az alispánhoz az iránt, hogy a fegyelmi vizsgálat alatt álló *Porumb Kornél* községi jegyző ellen a vizsgálatot szüntessék be, esetleg a már kimért büntetést szállítsák le. A kérvényről értesült Illye község képviselő testülete is, mely legutóbbi ülésén foglalkozott az ügyvel. Az ülésen a képviselő testület kimondotta, hogy a kérvény tartalmával nem azonosítja a maga nézetét. Egyszersmint kéri a képviselőtestület az alispánt, hogy a jegyző ellen megindított fegyelmi vizsgálatot csak járassa le s az elkövetett cselekedetekért a megfelelő büntetést rója ki a jegyzőre. A határozat tegnap érkezett meg az alispáni hivatalhoz.

* **Uj fogházör.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy a nagyvárad kir. főügyész az aradi kir. törvényszéki fogházhoz *Kovács Lajos* városi rendőr, nagyvárad lakost fogházörre nevezte ki.

* **A vegyvizsgáló bizottság felállítása.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a múlt év októberében elhatározta, hogy felállítja az oly égetően szükséges városi tápszert és vegyvizsgáló állomást, a költségvetésbe e célra 3000 koronát vett fel, s az intézet nyilvánossági jogának megadásáért felírt a miniszterhez. A belügyminiszter most értesíti a várost, hogy a földművelési miniszter a törvényhatósági vegyvizsgáló állomás létesítését az 1895. évi XLVI. t.-c. hathatós végrehajtására való te-

kintettel, kívánatosnak tartja, s nem zárkózik el, hogy ily állomásoknak, a megkívánt kellek bemutatása esetén a fentebb idézett törvényből folyó vizsgálatok végzésére és az állami vegyvizsgáló állomások által kiállított szakvélemények adására jogosítványt adjon. — Ha Nagyvárad városa állandó vegyvizsgáló laboratóriumot szerel fel, megfelelő képesítéssel bíró vegyész állandóan alkalmaz, megfelelő díjjegyzékét jóváhagyás végett felterjeszti a földművelési miniszterhez, a nyilvánossági jogot megadja a miniszter. Tehát most már a város dolga, hogy ezen szükséges intézményt mielőbb létesítse.

* **Tűz Beélben.** Tegnap délben könnyen végzettsé válható tűz ütött ki Beélben a plébánia épületen. A tűz a kéményből kipattanó szikrától keletkezett. A tető a kémény körül már javában égett, mikor a szomszédok észrevették a tüzet és még ideje korán lokalizálni tudták.

* **Hányadikán lesz elseje?** Ez a kérdés a múlt század utolsó éveiben volt divatban itt Nagyváradon. A havi fizetést a hónap 15—25-ike közt kapták a tanítók. Rátkay bácsi, mint fiatal tanító kérdezte meg a jó öreg Petrovics főszámvevőtől, hogy: hányadikán lesz ebben, vagy abban a hónapban elseje? Ugy elterjedt ez a kérdés, hogy egy év folyamán neveltséges szállóigévé lett s az elseje — szegyeében visszaköltözött a hó első napjára. A szállóige azonban nem pusztult ki. Néhány bábja kikelt és mint kártékony faju pillango, néhány tanító fejére szállt és nap mint nap mellett tojja a bizonytalanság petéit. Az esemény az, hogy a jóváhagyott fizetésemelés, nagyon csekély többletet ma sem kapta meg néhány tanító. Feljult hát a régi kérdészködés, hogy: hányadikán lesz 1908. május 20. után a május elseje? Es mi az oka, hogy egyeseket kiadták, másokét pedig nem.

* **Öngyilkos katonák.** Rejtélyes sürgöny tartja most izgatottságban a megye lakosságának egy részét. A sürgöny messze Boszniából, Bródból jött. Itt állomásozik tudvalevőleg a 39. gyalogezred, mely Debrecenből lett odahelyezve. Az ezredtől tegnap az az értesítés érkezett, hogy ott két katona öngyilkossá lett. Az egyik a robogó vonat elő vetette magát és a kerekek darabokra vágta. A másik szolgálati fegyverével vetett véget életének. A sürgöny igen szűkszavú. Nincs megjelölve benne még az öngyilkosok neve sem. A titokzatos sürgöny tehát érthető izgalmat keltett Biharban is, annál is inkább, mert a 39-ik ezredben biharmegyei legényeket is soroztak. Most tömegestől keresik fel a szülők levélben és táviratban a debreceni parancsnokságot, hogy bővebb információkat nyerhessenek, azonban míg a katonai jelentés meg nem érkezik, az ezred sem tud bővebbet, mint a sürgöny mond.

* **Óvás!** Ugy egyesek, lelkesek és világias, mint intézetek és zárdák részéről ujabban mind gyakrabban történnek felszólamlások, hogy egyes utazók a Szent István-Társulat cégére alatt a közönségnek nemcsak bizalmával élnek vissza, hanem előlegeket szedve föl, anyagilag is megkárosítják. A Szent-István-Társulat igazgatósága már több ízben figyelmeztette a t. közönséget, hogy őrizkedjék a szélhámos utazóktól, akik a Szent-István-Társulat vagy Szent-István-cég és ehhez hasonló hangzású nevek alatt élnek vissza megrendelői jóhiszeműségével. A Szent-István-Társulat utazói igazolvánnyal bírnak és sem a megrendelés összegét, sem pedig előleget el nem fogadnak, mert erre nincsenek feljogosítva. Kérünk azért mindenkit, hogy utazók jelentkezésénél elsősorban az igazolványt kérjék elő s ha ezt nem bírja felmutatni, vagy a megrendelésre előleget kér, vagy hajlandó felvenni, akkor tessék az illetőt

mint szélhámost a hatóságnak átadni. *Erdősi Károly*, a Szent-István-Társulat igazgatója.

* **Hulla a Pecében.** Tegnap este a Félix-fürdő mellett a Pecében egy emberi hullát találtak. Az esetről értesítették a csendőrséget, honnan az orvossal csakhamar a helyszínre ment a hatóság és megtartotta a vizsgálatot. Ennek során megállapították, hogy a hulla *Berger Mór*ic hullája. *Berger Mór*ic nagyvárad hízáló tegnap délután a Félix-fürdőben járt s ott a Pecében megfürdött. Fürdés közben rosszul lett s elszédülve a vízbe esett. A szerencsétlen ember közelében senki sem volt, aki segítségére siethetett volna s így következett be a halál. A hullát még az est folyamán Nagyváradra szállították.

* **Nagyszerű új műsor a Bazárkertben.** Az ujjászületett Bazár-kertben, ahol most esténként az Edison mozgófénykép színház tart igen érdekes előadásokat, ma páratlanul érdekes új műsor kerül a közönség elé, mely a gyönyörű kertek ritka pártfogásával tünteti ki. A mai műsoron, melyet az esti 9 órakor kezdődő előadáson mutatnak be, egy világhírű mozgófénykép is szerepel a többi pompás szám között: egy vasuti merénylet izgalmos, megrázó drámai hatású képe, mely kétségtelenül nagy tetszést fog kelteni. A kiemelkedő számok közé sorozzuk még a vértanú városát, Arad kitünően sikerült mozgófényképét, a veszthelylyel, a szomorú emlékü aradi vár érdekes életével. A többi számok a következők: A biciklis násznép, A nyomoruság birodalma, Mikor a molnár hurcolkodik, A decavilei bányákban, Van-e kiadó lakás? A testvérek. A doni kozákok (Lovas sport kép.) A cselédkeresés. — A kerti előadások pontban 9 órakor kezdődnek. — Kitűnő vendéglő a kertben.

* **Osztálysorsjáték.** Az osztálysorsjáték mai húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták k:

60,000 koronát nyert: 12931.
5000 koronát nyert: 5090.
2000 koronát nyertek: 18356 47177 101541
1000 koronát nyertek: 88479 101989 118919.
500 koronát nyertek: 1486 18980 63544 70645 118545.
300 koronát nyertek: 1626 6531 13842 15790 24271 24851 46164 54509 64265 93983 100972 102799 108213 122318 123491 124398.
A többi kihuzott számok 100 és 40 koronát nyertek.

x **MOLNAR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

x **Legdivatosabb nemez és szalma kalapok három koronától kezdve REICHARD áruházában kaphatók.**

* **Gyógyszertár a Félix-fürdőben.** A Félix-fürdő fejlődésében jelentős esemény történt. Megnyílt *Kovács Béla* gyógyszertára a fürdőben. A Félix-fürdő ezzel is újabb lépéssel haladt arra, hogy a közönség igényeit minden tekintetben kielégítse. A gyógyszertár tekintettel a fürdő nagy látogatottságára, egyike lesz a legforgalmasabb patikának.

IRODALOM.

* **Vigilate et Orate!** Vakációi jótanácsok papnövendékek számára. Írták *Nagy Balázs* és *Mattyasóvasky Kasszián* sz. Benedek-rendi áldozópapok. Második kiadás. Főpásztori és rendfőnöki jóváhagyással. Pannonhalma, 1908 (151 lap.) Egész vászonba kötve csak 1 korona. Könyvkereskedésben 20 százalékkal drágább. Az a körülmény, hogy az első kiadás minden várakozáson felül hamar elfogyott, minden di-

cséretnél jobban ajánlja a könyvecskét, melyet a papságra készülő fiatal leviták nagy lelki haszonnal fognak forgatni. Kapható a »Szent Gellért« kiadóhivatában Pannonhalma, u. p. Győr-szentmárton.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Sevillai női kongresszus.
Szombat: Sevillai női kongresszus.
Vasárnap délután: Aranyvirág, este Tündérszerelm.

A sevillai női kongresszus.

Hogy miért éppen női kongresszus? Ez olyan kérdés, amelyet megfejtteni senki sem tudott. A tegnapi darabnak semmiféle köze sincs a női kongresszushoz. Sevillában a nagyhatalmak tartanak kongresszust a marokkói ügyben, amelyre Palisse Bertrand bárót, a nagy nőcsábítót küldi ki Franciaország. A báró azonban utközben kitöri a lábát s így maga helye tőcscaét, a nagy nőgyűlölőt küldi el. A nőgyűlölő beleszeret egy spanyol lányba, azt megszőkíti és feleségül veszi. Ennyi a darab meséje. Közben történik három felvonásra való komédiázás, akad néhány meglehetős és sok rossz vicc, köztük nem egy egészen alant járó is, sőt a szereplők úgy beletalálták magukat a darab nivójába, hogy rögtönzéseképp Koch Testvérek reklámját is beleszőtték a darabba — ráadásul a függönyön olvasható hirdetésre. Legközelebb majd Mauthner diadalát, Dörge Közlönyét és Kiss nagy szerencséjét fogjuk hallani a színpadról kup'eba foglalva a művészet dicsőségére.

A lapos szövegnél jobb a zene. Dallamos könnyed, de azért — bár sok része ismerős — nem marad meg az emlékezetben. Arra jó az egész darab, hogy az ember egy nyári estét agyonüssön vele. Ezzel ugyan nem sok jót mondunk róla, de hány darabról nem lehet ennyi jót sem följegyezni?

Amilyen volt a darab, olyan az előadás is: pongyola. Nyári szinkörbe való. Diósi Nusit és Batizalvit sokat tapsolták s ha egyikkel megújráztattak tisztelői egy táncot, a másiknak a pártja sem fősvénykedett szintén egy újrázással. Egyik felvonás végén egyik, másikban a másik kapott virágot, szépen, testvériesen megsztva e dicsőséget. Igen ügyes volt *Toronyi* tisztibáró-ja és *Pogány* Janka komikus vén hajadon özvegye. *Kassai, Sik, Hajnal, Dési* is tetszettek. Rendkívül sikkes volt a kis *Jánossy* Vilma tánca, melyet Acsnéval együtt járt el könnyedséggel, igen izlésesen.

Közönség elég kis számmal az ujdonsághoz képest. — r.

A Tündérszerelm új szereposztásában. Vasárnap este a Huszka—Martos legutóbbi nagysikerű operettje a pazarkiallitású Tündérszerelm kerül előadásra. Ez a káprázatos mesejáték csupa ragyogós, csupa derűs poézis. Most Csilla szerepét Diósi Nusit éneklis a többi szerepek is új kezekben vannak.

Aranyvirág fél helyárrakkal. Huszka bájos poétikus operettje a kedves kis nápolyi leány története új szereposztásban kerül vasárnap délután előadásra. A címszerepét Diósi Nusit játssza. Beppot Asszonyi éneklis. — Régen nem került ilyen kitűnő szereposztásban ez a poétikus darab, amelynek mindig nagy közönsége van.

TÁVIRATOK.

A katonai fizetések javítása.

Bécs, május 20. A minisztertanács eredményéről éjjeli tudósítónk a következőket jelent: A tiszti fizetések emelésére a közönségi kormányzat által előirányzott összeg teljes egészében be lesz állítva az 1909. évi költségvetésbe. A legénység élelmezésének javítására és a legénységi zsold emelésére 7 millió koronát fordítanak. Ebből 3 és fél millió korona a 1909. évi költségvetésbe és a többi a 1910-ikibe lesz bevéve. A tiszti fizetések 1908. októbertől visszamezőleg fog számítani. A legénységi élelmezés javítására már ez évben is 500,000 korona lesz felvéve. A tiszti fizetésemelés költségeit póthitel keretében fogják keresztül vinni. Az összes tiszti fizetésemelésre kilenc millió koronát irányoztak elő.

Katonai menetelés — óriási áldozatokkal.

Karlsburg, május 20. Az itteni helyőrség a katonai állomásparancsnokság meghagyására nagy gyakorlatot tartott. Reggel öt órakor minden előzetes készülődés nélkül, hirtelen alarmirozták a csapatokat, melyek hat órakor már ki is vonultak. A menetelés egész este nyolc óráig tartott s eme idő alatt a csapatok ötven kilométernyi utat tettek meg. A tikasztó hőség s az óriási erőmegfeszítés garmadaszámra szedte áldozatait a legénységből. Háromszáz tartalékos katona megbetegedett s egymásután dőltek ki az emberek a sorból. A parancsnok ennek dacára sem szüntette be a menetelést, sőt egy veszedelmes szakadékhoz érve, a csapatokat azon átmenni kényszerítette. Erre a legénység, de magok a tisztek is ellenszegültek a kiadott embertelen parancsnak, annál is inkább, mert ekkorára már hétszázan váltak teljesen szolgálatképtelenné. Hat ember napszúrás következtében halálosan megbetegedett. A csapatok az egész menetelés alatt étlen-szomjan voltak. Németországban óriási konsternációt keltett ez a párját ritkító embertelen eljárás, mely az áldozatok arányaira nézve felülmulja a bileki menetelést is, mely annyi magyar bakának okozta halálát.

Igazságszolgáltatás.

Rálőtt a haragosára.

A múlt év őzének egyik csendes, hold-sugaras estéjén két gyors egymásutánban következő éles dörrenés hasította át az éj sejtelmes, titokzatos csendjét és nyomban utána fájdalmas jajkiáltás riasztotta föl Furta község békés lakóit álmukból. Az előrohánók emberek az országút porában vértől ázva ott találták a két Hajzer fiut, Lőrincet és Jánost s ugyanakkor egy sötét alak puskával a kezében vilámgyorsan beugrott id. Fekete Péter portájára.

A gyanu rögtön Feketére, a Hajzerék régi haragosára irányult, annál is inkább, mert au-

nak legényfia az eset előtt három nappal a két Hajzer fiut az utcán véresre verte.

A csendőrök másnap le is tartóztatták Fekete Pétert, akit a nagyváradi kir. törvényszék esküdtbírósa a tegnapi nap folyamán vont felelősségre szándékos emberölés vétsége miatt.

A tárgyalást reggel 9 órakor nyitotta meg dr Csulyok Béla elnök, mellette Szentlélek László és Vámosy Mihály szavazóbírák segítettek. A közvédat dr Váry Albert alügyész képviselte, aki mellett a főmagánvádló képviseletében Stern László szerepelt, míg a védő tiszteit dr Poynár Széver töltötte be.

A vádirat felolvasása után kezdetét vette a vádlott és a tanúk kihallgatása, ami a késő délutáni órákig tartott.

A vádlott erős tagadásával szemben a tanúk nem tudtak valómásukban semmi terhelő adatot fölhozni elene, mert az eset későn történt, huzamosabb idő eltelté után tudtak csak a helyszínére érkezni, mialatt a tettesnek elég ideje volt észrevétlenül eltűnni. Megnebezi ette a vád álláspontját az is, hogy a tanúk csak homályosan, némelyik meg absolute nem tudott visszaemlékezni a történetekre, továbbá, hogy a sérült egyénekből kivett sörét-szemeket elhanyagolták és hogy a fegyverszakértő csak egy hónap mulva tudta a fegyvert megvizsgálni, azt nem is említve, hogy a csendőrséget csak egy nappal később értesítették az esetről.

A bizonyítási eljárás befejezte után a pörbeszédre került a sor, amelyeknek az elhangzása után az esküdtek meghozták verdiktjüket, amely a vádlottra felmentő volt. A törvényszék az esküdtek igazmondása alapján id. Fekete Pétert a vád és következményei alól fölmentette. Az ítélet, benne a közvédlő is megnyugodván, jogerőre emelkedett.

A dánosi rablógyilkosság.

— Huszonhatodik nap. —

Tíz óra előtt vezetik a vádlottakat a terembe. Valamennyien sápadtak nagyon. Erzik, hogy ma rettenetes dolgokat kell hallaniok.

Három védő számára pódiumot állítottak föl.

Az elnök a tárgyalás megnyitása után kijelenti, hogy a védők összes kérdéseit fölvetették. Háromszázharminc négy kérdés kerül a nagy pörben az esküdtek elé.

Dr Bieber Dezső felolvassa a kérdéseket. A cigányok nagy figyelemmel hallgatják a kérdéseket. Surányi Márton, aki a második sorban ül, erősen kihajlik a sorából, jobb kezéből kagylót csinál a füléhez. Az öreg Surányi nagyon elgyöngült. Még ülve is támaszkodnia kell. Csoroszlya van közöttük a legjobb színen. Pedig rosszul aludhatott az éjjel, mert szakadatlanul ásítózik. Tuta a karzatra bámészkodik. Minden szórakozása, hogy a bajuszát csipkedi. A főbb vádak a következők:

Parnó 4 gyilkosság, 4 gyilkosságban bűntárs, 4 szándékos emberölésben, négy rablásban van vádolva. Fabók János sérelmére elkövetett rablásban, Blaskó János sérelmére elkövetett lopásban.

Dolára vonatkozólag ugyanazok a kérdések tétettek föl.

Sztojka Bajkánál is ugyanaz áll azzal a módosító kérdéssel, vajjon koránál fogva volt-e Bajkának elátása a tettes mérlegelésére. Az erőszakos nemi közösülésben részes és bűn-

segéd is volt-e, Ochát János sérelmére lopás vétségében bűnös-e, igen, vagy nem?

Tutára ugyanazon kérdések állnak, ami Parnóra nézve, azonkívül az erőszakos nemi közöszlész és gyújtogatás vád kérdései is. Továbbá szándékos emberölés kísérlete Fogarassy ellen.

Kuna, ellen ugyanezen kérdések, amik Parnó ellen.

Trokár Marcsa ellen 4 rendbeli gyilkosságban bűnrészesség. Rablásban és lopásban bűnrészesség.

Csoroszllya ellen 4 rendbeli gyilkosságban bűnrészesség és 4 emberölésben bűnrészesség. A korra nézve, ami Sztojka Bajkánál vajjon volt-e koránál fogva belátási képessége.

A kérdések felolvasása után az elnök felhívja Gáll Endre dr. kir. ügyészt vádbeszédének elmondására. Az ügyész lassan beszél előbb általános képét adva a szörnyű rabló-gyilkosságoknak, majd részletekre tér át.

MULATSÁG.

A debreceni főreáliskolai énekhar Diószegen. A Széchenyi tennepély alkalmával a debreceni főiskolai énekhar 1908. évi május hó 24-én Bihardiószegen, a felállítandó második óvoda-alap javára a Timmel-féle vendéglő összes termeiben zárkórú táncvigalommal egybekötött hangversenyt rendez. Belépti-tij személyenként az I—VIII. sorokban 3 korona, a többi helyeken 2 kor. Közébed déli 1 órakor Ebédjegy 2 kor.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Ista:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(61)

V.

Midőn a tábornok a játékszobából kilépve, épen távozni készült s még egy utolsó futó pillantást vetett a táncterembe, a gyönyörű tour-okkal, és ajándékokkal fűszerzett fűzértánc már vége felé közeledett.

— Szerencsétlen egy gondolat, ily meglebben még bált rendezni, — hallatszott ki a mamák soraiból.

Ezek között észrevette Sterzl bárónét, ki feltűnően csodálkozó arckifejezéssel, lorgnonjával szemel előt, nyugalanul jártatta végig tekintetét a táncolókön. Siegburg, ki, a mint a tábornok tudta, Zinkával volt a fűzértáncra foglalkozva, nem is táncolt. A tábornok hozzá lépve, restége oka után kérdezősködött. Siegburg nyugodtan felele: Hogy Zinka valószínűleg rosszul lett s elhagyta a bált.

A modor, melylyel ez mondva lón, azon gondolatot ébreszté a tábornokban, hogy Siegburg csak úgy említi e föltevét, mintha általa Zinkának valamely elhamarkodását akarná palástolni. Utoljára a tükör tereben látta Zinkát Sempályval, oda sietett, hogy fe keresse. Végig kutatta az arnyas virágberkeket mind — hiába! Az oszlop-boudoirba lépett, — az is üres volt — de a kertbe vezető ajtó nyitva állt. A dolog félelmet-sse kezdett válni. Kiszégett a szabadba.

Künn leirhatalanul heves tikkasztó volt a meleg. Reménytelen fáradtsággal vegyes

izgatottság vett erőt rajta. A sirocco nehezül Rómára, üdököl, megbénító varázsával.

Észak-földiek, kik soha sem voltak Rómában, nem képezhetnek magoknak fogalmat a sirocco természetéről. Többnyire forró vihar-nak tartják.

Nemi... A midőn a levegő rekkenő meleg és nedves, finom illattal terhes, a sirocco akkor vegyíti subtilis mérget. Azon virágok illatából keveri, melyeket csak azért ébresztett életre, hogy megrontsa — a Tiber gőzeiből keveri, melynek sárga hullámai, mint arány-nyal vegyes iszap hömpölyögnek a mélyén nyugvó hullák és kincsek fölött; a sirok enyészet-bűzéből és Róma templomainak tömjén-füstjéből keveri.

A sirocco lelküket csábító ábrándképekkel, szívüket nyomasztó szomorúsággal tölti el képzeletüket nagy tettekre lelkésíti és testüket édes, ellentétlathatlan lomhaságban a nyugágyra vonzza. Ajtatosság után küzdő fiatal apácák halvány arcát megsimogatja s egy régi, szép, édes álmod regél nekik.

És mindent, a mi Rómában szomorú, és mindent, a mi gyalázatos, és sokat abból, a mi szép, csak a sirocco teremtett. Nagyszerű álmok s képleték és utálatos tettek szerzője ő.

Csaknem azt lehetne hinni, hogy azon nap után, a midőn Cár a Brutus gyilkos tőre alatt kiadta lelkét, a sirocco és a tramontana egy utolsó harcot vívtak volna egymással Róma bírásáért és — a sirocco győzött volna!

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Az alispán és az anyarozsmérgezés.

A Belényes és Vaskóh vidékén előfordult anyarozsmérgezés veszedelem s pu-ztításának megakadályozása végett most az alispán körrendeletet adott ki. A rendeletben ő is a nép felvilágosítását tartja legjobb óvintézkedésnek. A körrendelet mellé csatolva van a népszerű utasítás melynek megtartását a hatóságoknak kell ellenőrizniök.

Az utasításban a következők állanak:

I.

Mi okozza az anyarozsmérgezést, hogy ismerjük fel a betegséget?

1. Ha nedves tavaszra forró nyár következik, a termés gazos lesz.

E gazos növények magva különösen pedig a rozs kalászában fejlődő babnyi nagyságu fekete kékes penészgomba, az anyarozs, ha a termés közé jut, veszélyes betegséget okoz.

2. Ugyanis ha az anyarozs közé öröltetik a gabonának, a liszt kékes szürke lesz s ha sokáig ily lisztből készült kenyeret eszünk, előbb vagy utóbb testünk megmérgezzetük.

3. A mérgezés igen súlyos sőt gyakran halálos betegségeket okozhat.

4. A betegséget a nép ismeri. Sok helyen babonából, tudatlanságból: ördög verésnek nevezi s azt tartja, hogy a megmérgezeteket az ördög szállotta meg. Pedig a betegséget nem a ráolvasás, a babona okozza, hanem a tisztatlanság, a hanyagság, hogy szemetes, piszkos gabonát vetünk s konkolyos anyarozsos, kellelég ki nem rostált búzát vagy rozstot örülteünk.

5. Az anyarozs penészgomba mérgezését onnan vesszük észre, hogy az illetőnek nagy gyomor és bél fájása, émelygése, hányingere, hasmenése, majd szédülése támad, mintha csömöje lenne, majd keze lába zsibbad, bizserég, mintha hangya mászna rajta. Csakhamar a kezét és a lábát igen fájdalmas görcsök mutatkoznak, sőt e görcs a végtagokat össze is ránhatja, majd az egész testre kiterjed, úgy hogy a test tőle ki is meredhet.

6. A beteg folyton éhes, fal mint a farkas, mégis napról-napra összeasszik, lesóványodik.

7. Ha idejekorán e rossz kenyér evést a beteg meg nem szünteti s orvoshoz nem fordul, ennek a legnagyobb következménye lehet. Ugyanis a beteg rövidebb vagy hosszabb időre, de sokszor végképp eiveszheti az esztét, megzavarodhatik, megtévelyedhet. Ha ennyire elharapódik a betegség, még az orvosok is csak hosszas gyógyítás után s nehezen tudnak segíteni a betegem.

II.

Miként óvakodjunk anyarozstól?

1. Főszabály, hogy jól kirostált tiszta terményt vessünk, ez pedig könnyen elérhető: ugyanis a gabonánál sokkal nagyobb szemű anyarozs a vető magból könnyen kirosztálható.

Ha megelőző évről anyarozs nem maradt a terményben, a termés anyarozs mentes lesz, miután e veszedelmes gomba épp úgy magról fejlődik, mint maga a termés.

2. Ha e kenyérnek szánt terményben mégis anyarozst találunk, mielőtt lisztet készítettünk belőle, többszöri rostálással előbb az anyarozst el kell távolítanunk.

3. Az anyarozsliszt nem fehér, mint a jó liszt, hanem kékeszürke, édeses, fanyar ízű.

Ha ily lisztet bárki áruba bocsát, vegyünk tőle pár fillérért mintát s jelentjük be az illetőt az előjáróságnak, vagy a főszolgabíróknak, mert fertőzött lisztet árulni tilos.

4. Ha valaki anyarozsmérgezési esetről értesül, jelentse be azt azonnal a legközelebb található orvosnak.

5. Aki anyarozsmérgezésben szenved, minél előbb igyekezzen magát orvos által gyógyíttatni, mert kuruzslással az anyarozsmérgezés épp úgy nem gyógyítható, mint bármily más betegség.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, május 21.

Osztrák hitelrészvény	—	—	626.25
Magyar hitelrészvény	—	—	734.75
Leszámitoló bank	—	—	403.—
Rimamurányi	—	—	509.25
Osztrák m. államvasuti részv.	—	—	644.50
Közuti vasut	—	—	528.50
Városi villamos vasut	—	—	282.50

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, május 21.

Buza okt.	50 kilogrammonként	11.81
Buza ápr. 1908	—	8.51
Rozs ápr.	—	12.57
Zab ápr.	—	91.11
Tengeri máj. 1908.	—	7.32

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. május 21.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	92.—
Magyar koronajáradék	—	—	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	92.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	95.—
Magyar nyeresemény sorsjegy kölcsön	—	—	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	140.—
Osztrák járadék papirban	—	—	91.57.
Osztrák járadék ezüstben	—	—	96.50
Osztrák járadék aranyban	—	—	113.75
Osztrák korona járadék	—	—	29.55
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	146.—
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1780.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	260.73
Osztrák magyar államvasuti részvény	—	—	69550
Magyar hitelbank-részvény	—	—	633.50

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSEKICS GYULA.

EURÓPA SZÁLLODA.

Remek ujonnan átalakított kerthelyisége megnyitott, és kitűnő magyar konyha. Saját termései tisztán kezelt borok. Frissen csapolt Dréher sör.
: : Figyelmesebb kiszolgálás, Tiszta olcsó szobák. : :

tisztelettel
FÜLÖP ISTVÁN,
tulajdonos.

BARTOS H. és TÁRSA
NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2., Bazár-épület.

Kizárólagos harisnya és ernyőkülönleges-ségek. Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermekharisnyákban a legegyszerűbbtől a legfinomabbig, továbbá eső- és napernyők!
Folytonos újdonságok!
!!! Javítások gyorsan eszközölte nek !!!

**A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK-
PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.**

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszében) ad félévi tőkét és kamatokat magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszthető jelzálogkölcsonöket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 1/2, 32, 35, 40, 41, 44 1/2 50 évi törlesztésre.

Kölcsönkérvényeket elfogad: **Breitenstein Frigyes, Bethlen-utca 9.**, ki egyszerűs mind bővebb felvilágosítást is nyújt.

Elsőrangú új cukrászdát nyitottam!

Telefon 806. Telefon 806.

Rákóczi út 9. sz. Szövetkezeti üzlet mellett.

Hogy több felől említett tisztelt vevőimnek és a vidéki közönség b. óhajainak eleget tehessek üzletem a mai kor igényeinek megfelelően berendeztem. — Reggeli és oszonna kávé, csokoládé és finom Luxus sütemények kávéhoz. Fagylalt jegeskávé hideg kávé. Finom friss különlegességek megrendeléseket mindenkor elfogadok 1 kor. tejszínes tortákat mesés kivitelű Kugler süteményeket.

Valamint külföldi tapasztalataim a n. é. közönség b. pártfogásába ajánlom. kiváló tisztelettel

KOVÁCS JÁNOS,
cukrászati specialista.

FŐ-ÜZLET: Rákóczi-ut 9. FIÓK-ÜZLETEK: Szent János-utca 38. és Rákóczi-ut és Sztaroveszky-utca sarkán, ifj. Popper József házában. :: helyi és m. telefon 120.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság.

Felhívás.

A közgazdasági bank r.-társaság 1908. május 10-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy alaptőkéjét 100,000 koronáról 2000 drb. új 200 kor. azaz kétszáz korona névértékű részvény kibocsátásával

500,000

azaz ötszáz ezer koronára emeli fel s egyúttal a régi 100 drb. 1000 korona névértékű részvényeket 5000 drb. új egyenkint 200 azaz kétszáz korona névértékű részvényt kiegészíti.

A 2000 drb. új 200 kor. névértékű részvény kibocsátása a következő módokat mellett történik:

- 1) a részvényesek az új részvényre elővételi joggal bírnak.
- 2) az új részvényesek az 1909. évi üzleti jövedelemben, a régi részvényekkel egyenlő arányban részesednek.
- 3) a részvényesek elővételi jogukhoz való igényüket, részvényeiknek lebélyegzés végett az intézet helyiségében való bemutatásával legkésőbb május hó 31-ig gyakorolhatják.
- 4) a részvények értékében a jegyzéskor 10 százalék azaz husz-husz korona és 3 kor. kiállítás és bélyegdíj fizetendő.
- 5) A fennmaradó 90 százalék, vagyis 180 kor a következő részletekben és határidőre fizetendő be.

1908. június hó 1-én	30 korona
» július hó 1-én	20 »
» augusztus hó 1-én	30 »
» szeptember hó 1-én	20 »
» október hó 1-én	30 »
» november hó 1-én	20 »
» december hó 1-én	30 »

6) A befizetések után f. év végeig 5 százalék kamat lesz megtérítve s a befizetések természetesen egy összegben, vagy nagyobb részletekben is teljesíthetők.

Közgazdasági Bank
Részvénytársaság.

≡ NAGYVÁRADON ≡

a város közelében 5.
: katasztrális hold :

termő szőlő,

nagy gyümölcsössel,
parkkal és modern
szép kastélylyal jutá-
: : nyosan eladó. : :

Értekezhetni: **Dr. DEMETROVITS ELEK**
ügyvéd irodájában Nagy Sándor utca 4. szám.

BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVIZ

VESE- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL MINDEN VIZET FELÜLMUL.
KELLEMES, KISSÉ SAVANYKÁS IZŰ, VASMENTES, SZÉNSAVDUS,
RENDKIVÜL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.
ORVOSILAG AJÁNLVA. ORVOSILAG AJÁNLVA.

Ivógyógyomódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemé-
dence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a légutak
és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásnak
bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:
Muschong buzai gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.

FIGYELEM!

Értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy egy hely-
beli előkelő kereskedőtől sikerült vennem: szövet,
lüsztér, selyem, angol ruha vászon, zefir damaszt és vászon árukat és a t

a Haász Manó-féle árukkal együtt

Zöldfa-utcán, a Zöldfa-kávaházzal szemben elárusítom.

Tisztelettel

Szabó Jenő.

Függönyök, szőnyegek, storok és ágygarnitúrák.

Uj butor nagyraktár!

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy saját

kárpitos, asztalos, esztergályos műhelyünket és bútortelepünket kibővítettük és azt a mai naptól kezdve

Pelleyné és

Schmidt

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább vezetni. Minden törekvésünk oda irányul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Araink igen szolidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Állami hivatalnokok és katonatiszt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives pártfogását kéri

Pelleyné és Schmidt

NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

Legjobbak
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.

Természetes alkólikus

KRONDORFI

SAVANYÚVIZ

ki való nyálkaoldó és húgyhajtó gyógyhatásu

Különlegesség gége, gyomor, vese, hólyag
tüdő, rekedtség, köhögés,
köszvény és belbetegségeknél.

Bor és Pezsgőhöz legjobb ital. ☒☒ 307. 1-50

!! Kedvező fizetési feltételek !!

Nem hirdetünk

Végeladást sem

Kiárusítást

hogy régi divatból kiment árukat a közönség nyakába sózzuk, hanem az idény előrehaladása miatt az összes új nyári áruk, mint

ruhavásznak batisztok delainek árait tetemesen le-szállítottuk.

Vászon, fehéreneműk, és asztalneműk, ugyszinten szőnyegek, függönyöknél az eredeti árakból 20 százalék engedély.

Kedvező fizetési feltételek.

Minőségük színe és minőségéért teljes szavatosság.

Kiváló tisztelettel

Wallerstein

Fülöp Fiai

Bémer-tér, Pannonia mellett

!! Kedvező fizetési feltételek !!

Fogorvosi

és fogtechnikai műterem
Nagyvárad, Rákóci-ut
(Fő-utca) 22 szám.

Rendelés: d. e. 8-12-ig.
d. u. 2-6-ig.

állami és városi hivatalnokok, valamint tanítók 20 % árengedményben részesülnek, részlet fizetésre is.

Rákóci-ut 22.

Fogorvosi és fogtechnikai műterem vezetősége.

5853-5854. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város I. és III. kerületeire vonatkozó s a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott folyó 1908. évi I. és II. osztályu kereseti adó kivétési lajstromok az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18. §-a értelmében f. évi május hó 21-28 ik napjain át nyolc napi közszemlére a városi adóhivatal és pedig az I-ső kerület (Olaszi) nézve, a 21-ik, s a III. kerületre (Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegy) nézve a 27-ik számú szobájában azon figyelemztetéssel tételnek ki, miszerint érdekelte adókötelesek, azon idő alatt az említett lajstromokban terhükre előirt adót ott megtekinthetik s az elleni netaláni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyveskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják. A később benyújtott felelkezés érdemi tárgyalás alá nem fog vétetni.

Nagyvárad, 1908. évi május hó 19.

Városi adóhivatal.

Aranyozó!

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy **szalon és templon aranyozó műhelyemet Nagyvárad Kossuth L. u 3. sz. Biharmegyei Takarékpénztár épületéből**

Rákóci-ut (Fő-utca) 7. sz. az Orsolya szüzek uj bérpalotájába helyeztem át.

Midőn ezt becses tudomására hozom mélyen tisztelt megrendelőimnek, legyen szabad megemlítenem hogy elvállalok rajz szerint egyszerű kivittől a legdiszesebb kivittől; Oltárokat, szent sirokat, iccon osztászatokat, templom berendezési részeket tatarozásokat. Továbbá szalon-butor, kávéház, torony-tetőzet, sirköbetük, tükör és kép keret aranyozását, azonkívül minden e szakmába vágó munkák készítését, javítását, valamint szobrok kijavítását, és festését.

Ezután is minden tör-kvésemmel oda-fogok hatni, hogy nagyon tisztelt pártfogóimat és megrendelőimet meglegedésére szolgáljam ki és maradtam b. megerendelését kérve, kiváló tisztelettel

GYÖRY JÁNOS

szalon és templon aranyozó.

Kivánatra költségvetést készítek, vidékre saját költségemen utazok, hogy a felvállalandó munkát megtekinsem.